

Kleinbedrijf index

17^e editie, juli 2025

Mijden Zero-Emissie Zones geen optie voor ondernemers: flinke prijsstijgingen in stedelijk gebied te verwachten.

Mijden Zero-Emissie Zones geen optie voor ondernemers.

Samenvatting

Dit is de zeventiende Kleinbedrijf Index over Q1 en Q2 2025.

In deze editie is het thema Zero-Emissie Zones (ZEZ) onderzocht. Er blijken bij ondernemers veel misvattingen over (de invoering van) ZEZ te bestaan. Ook bij ondernemers die hun klanten al bedienen in deze zones. Vrijwel alle sectoren in het mkb merken het effect van de invoering van ZEZ. Daarom wordt het mijden van Zero-Emissie Zones niet als reële oplossing gezien door driekwart van de ondernemers. Ook vreest de helft daardoor een omzetzijging tot 30%.

Ondernemers die in de ZEZ actief zijn, varen een realistische koers. Aangenomen wordt dat het wegvallen van de vrijstelling BPM per eind 2024 een sterke stimulans is geweest voor het aanschaffen van bedrijfswagens met lagere emissiewaarden. Deze ondernemers zijn geen voorstander van de overgangsregeling. Dat komt ook omdat een deel van hen de investeringen al heeft gedaan en een deel van hen de investering niet wil of kan opbrengen. Het aanbieden van subsidies en goedkope leningen kan soelaas bieden. Maar dan moeten die regelingen veel actiever onder de aandacht worden gebracht en eenvoudig zijn in uitvoering. Ruim een derde lijkt de bestaande subsidie- en financieringsregelingen niet te kennen.

De economische gevolgen van de invoering van ZEZ zijn fors. De helft van de ondernemers geeft aan dat het een negatief effect heeft op hun omzet. Ondernemers geven daarnaast aan dat de investeringskosten om te voldoen aan de ZEZ-eisen zullen worden doorberekend in de prijs, waarbij een prijsverhoging tot 10% en zelfs tot 20% het meeste wordt genoemd. Daarnaast kan een kwart van de ondernemers niet alle prijsstijgingen doorberekenen, wat bij hen uiteindelijk zal leiden tot lagere ondernemerslonen.

Vrijwel alle sectoren in het mkb merken het effect van de invoering van ZEZ.

Het algemeen economisch beeld is positief te noemen. Het ondernemersvertrouwen is hoog (+34), het hoogste sinds het begin van onze metingen in 2020. Een stijging in het tweede kwartaal is vrij gebruikelijk. Het ondernemersvertrouwen is aanzienlijk hoger in de horeca (+57) en de detailhandel (+40), maar is aanzienlijk lager bij de technische beroepsbeoefenaren (+25). Mogelijk hangt dit samen met het zonnige en droge weer in maart, april en de eerste helft van mei. Migrant ondernemers zijn wat minder optimistisch (+30) over de korte termijn dan autochtone ondernemers (+42). Migrant ondernemers (42%) zien vooral het komende halfjaar meer groei tegemoet dan autochtone ondernemers (31%).

De groei- en herstelverwachting op langere termijn stijgt verder door. 90% van de ondernemingen groeit of herstelt van eerdere tegenvallers. Qua groei verwachten starters (41%) vaker groei dan gevestigde ondernemers (31%). En ondernemers met personeel (39%) vaker dan ondernemers zonder personeel (30%). De zakelijke dienstverlening (42%) en zorg/verzorging (40%) verwachten meer groei dan het sectorgemiddelde (34%). Ook hier zijn de technisch beroepsbeoefenaren pessimistischer (27%).

De financieringsbehoefte stijgt van 34% naar 37%, waarbij vooral migrant ondernemers (53%) een sterkere financieringsbehoefte hebben dan autochtone ondernemers (31%).

Toch is er geen reden tot juichen. De ondernemerslonen zakken weer, slechts 48% van de ondernemers verdient meer dan het minimumloon. Zoals gebruikelijk zijn de ondernemerslonen bij de technische beroepsbeoefenaren (64%) en in de zakelijke dienstverlening (62%) significant hoger. In de horeca liggen de ondernemerslonen veel lager: slechts 30% verdient meer dan het minimumloon. Ondernemers met personeel (57%) verdienen meer dan ondernemers zonder personeel (42%). De armoede index – 23% van de ondernemers betaalt zich onder bijstandsniveau uit – blijft op een laag niveau, maar zakt niet meer. De armoede index is flink hoger in de horeca (39%) en aanzienlijk lager bij de technische beroepsbeoefenaren (10%). Het aantal ondernemers dat hun bedrijf moet staken blijft constant op 2,3%, met als positieve uitzondering de zorg/verzorging, waar nul gedwongen opheffingen worden verwacht.

Aanbevelingen

➤ Verbeter communicatie

Mileuzones zones bestaan al vanaf 2007 en zullen de komende jaren in vele Nederlandse steden van kracht zijn. Zorg dat zowel de landelijke als gemeentelijke overheden de ondernemers stimuleren gebruik te maken van de overgangsregelingen, ontheffingen, subsidies en goedkope financieringen. Veel is en blijft onduidelijk voor hen. Activeer gerichte informatie over deze onderwerpen.

➤ Stimuleer financieringsmogelijkheden

Meer ondernemers dan gedacht hebben de eerste overstap gemaakt naar een bedrijfswagen met lage emissie (euro5/6). Mede gestimuleerd door het wegvallen van de BPM-vrijstelling. Hiermee voldoen ze aan overgangsregelingen. Echter, verwacht wordt dat deze ondernemers nog een keer moeten investeren om van emissiearme naar emissievrije

bedrijfswagens over te stappen. Daarnaast is er een grote groep die überhaupt nog niet de investering voor verduurzaming van hun bedrijfswagen heeft gedaan.

We adviseren de overheid om landelijke campagne uit te voeren om zowel goedkope financieringsmogelijkheden alsmede subsidieoplossingen onder de aandacht van ondernemers te brengen.

➤ Alternatief bij tekort aan laadcapaciteit

Richt ook (structureel) ontheffingsbeleid in – zonder de ondernemer op kosten te jagen – in die gemeenten waar een tekort aan laadcapaciteit is, waardoor ondernemers niet de overstap kunnen maken naar emissievrije mobiliteit.

Ondernemersvertrouwen

Ondernemers zijn positief over de verwachte stijgingen van hun omzetten in het tweede kwartaal van 2025. Het ondernemersvertrouwen stijgt van +4 naar +34. Dit is een patroon dat jaarlijks terugkeert. Het vertrouwen is het tweede kwartaal van elk jaar doorgaans het hoogst. Maar deze keer ligt het significant hoger dan scores in 2023 en 2024. Mogelijk komt dat door het goede en droge weer in de maanden maart, april en de eerste helft van mei.

Er zijn dit keer grote verschillen in ondernemersvertrouwen tussen sectoren. In de detailhandel (40) en de horeca (57) is men aanmerkelijk optimistischer. Daarentegen zien de technische beroepsbeoefenaren (25) de nabije toekomst iets minder zonnig in.

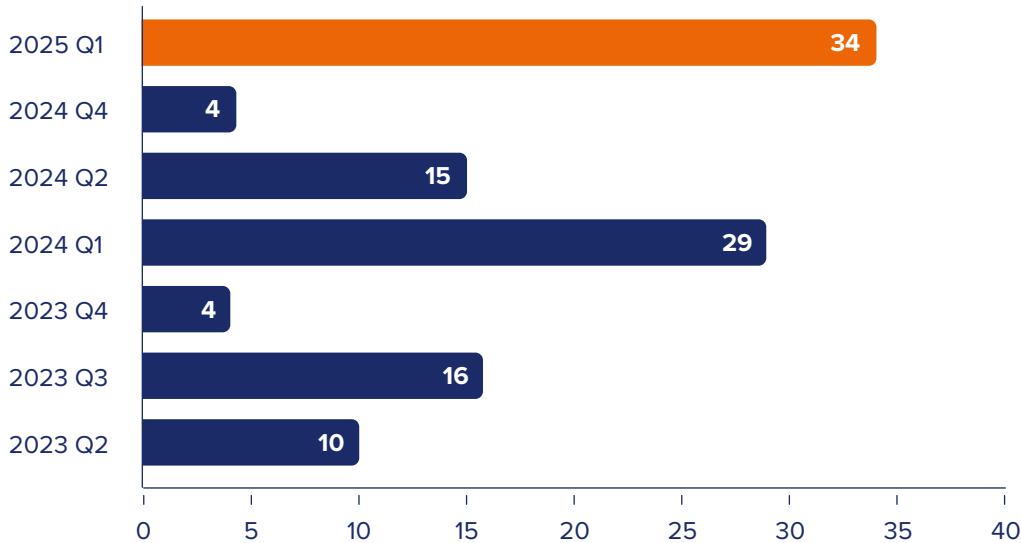
Er zijn geen verschillen tussen starters en gevestigde ondernemers. Ook niet tussen ondernemers zonder en met personeel. Wel zien migrant ondernemers (+30) de toekomst wat minder zonnig in dan autochtone ondernemers (+42).

Definitie:

Het ondernemersvertrouwen is het verschil tussen toenemende en afnemende omzetten in het volgende kwartaal.

Ondernemersvertrouwen index

Ondernemersloon

Het ondernemersloon daalt significant naar 48. Dat betekent dat 48% van de ondernemers zichzelf een ondernemersloon boven het minimumloon uitbetaalt. Het percentage ondernemers dat onder bijstandsniveau verdient, stijgt licht van 21% naar 24%.

Definitie:

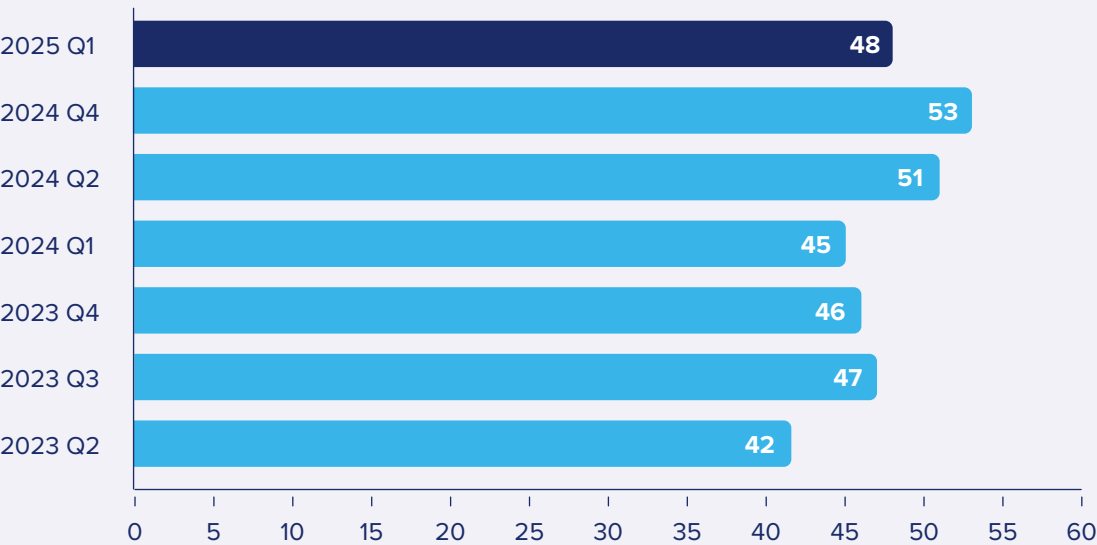
Hierbij wordt gekeken naar hoeveel procent van de ondernemers meer dan het minimumloon verdient.

Vooraf bij de technische beroepsbeoefenaren (64) en in de zakelijke dienstverlening (62) liggen de ondernemerslonen significant en aanzienlijk hoger. In de horeca (70) liggen de ondernemerslonen voor de grote meerderheid onder het minimumloon.

Er zijn geen verschillen tussen starters en gevestigde ondernemers. Het ondernemersloon van ondernemers met personeel (57) is hoger dan het ondernemersloon van ondernemers zonder personeel (42).

Migrant ondernemers keren zichzelf eenzelfde ondernemersloon uit als autochtone ondernemers.

- > 48% ondernemers verdient meer dan het minimumloon
- > 28% ondernemers verdient minder dan minimumloon, maar meer dan bijstandsniveau
- > 24% ondernemers verdient onder het bijstandsniveau

Armoede index

Het percentage ondernemers dat een ondernemersloon onder bijstandsniveau heeft, stijgt licht van 21 naar 23. Daarmee lijkt de daling sinds de start van ons onderzoek gestuit.

Ondernemers in de detailhandel (40) en horeca (33) betalen zichzelf vaker onder het bijstandsniveau uit. Bij technische beroepsbeoefenaren komt dit weinig voor (10).

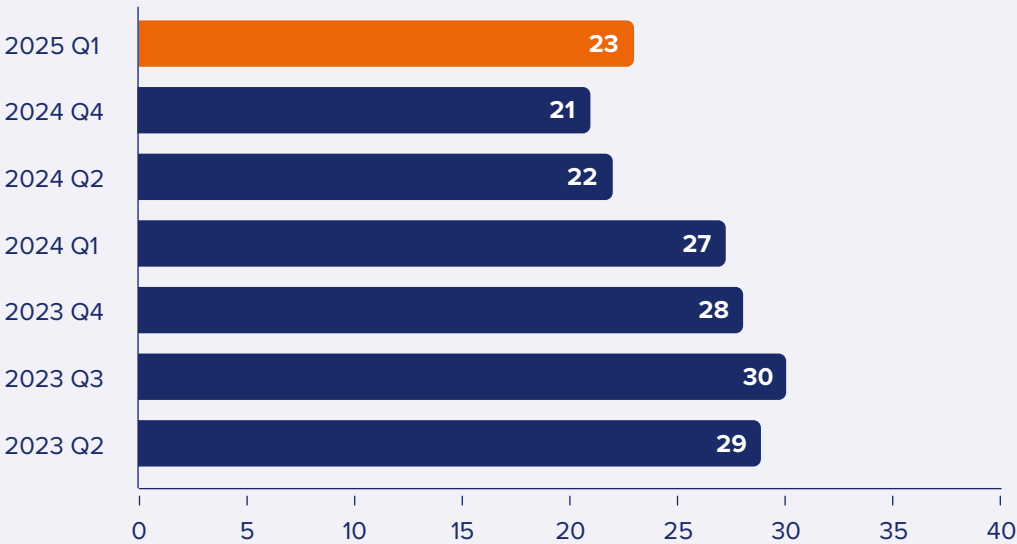
Ook scoren ondernemers zonder personeel hoger (26) in vergelijking tot ondernemers met personeel (20). Er zijn geen verschillen tussen migrant en autochtone ondernemers of tussen startende en gevestigde ondernemers.

Ondernemers in de detailhandel (40) en horeca (33) betalen zichzelf vaker onder het bijstandsniveau uit.

Definitie:
Hierbij wordt gekeken naar hoeveel procent van de ondernemers onder bijstandsniveau verdient.

Armoede index

Stakingsindex

De stakingsindex blijft nagenoeg stabiel van 2,2% in Q4 naar 2,3% in Q1 2025. Daarmee blijft het een van de laagste metingen sinds de start van de Kleinbedrijf Index.

Alleen de zorg wijkt sterk af in positieve zin, daar staat de index op 0.

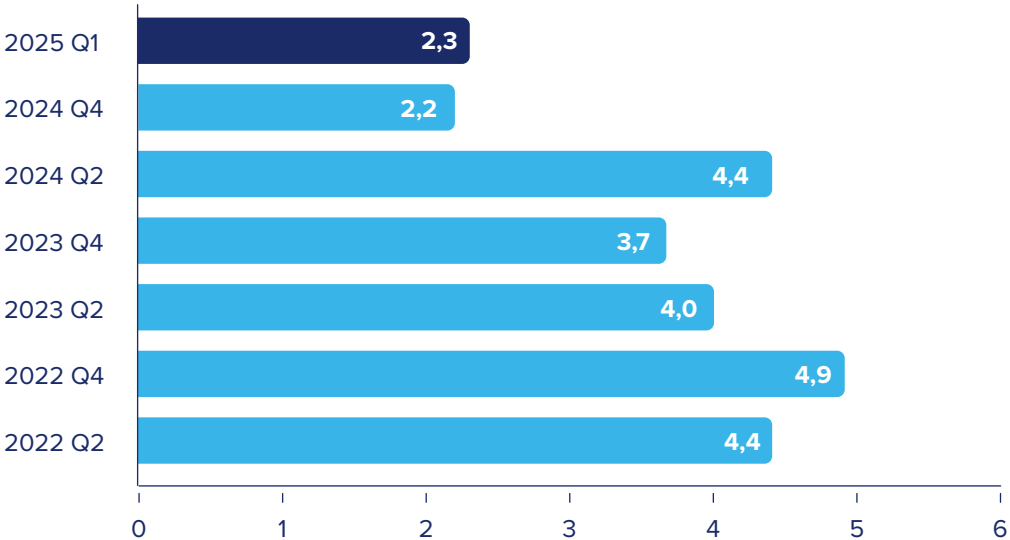
Er zijn ook significante verschillen tussen ondernemers met (0,9) en zonder personeel (3,0). Dit kan samenhangen met de controles door de Belastingdienst op verkapte dienstverbanden.

Er zijn geen verschillen tussen starters en gevestigde ondernemers of migrant en autochtone ondernemers.

Definitie:
Het percentage ondernemers dat denkt binnen een half jaar zijn of haar zaak te moeten sluiten.

De stakingsindex blijft nagenoeg stabiel

Stressniveau

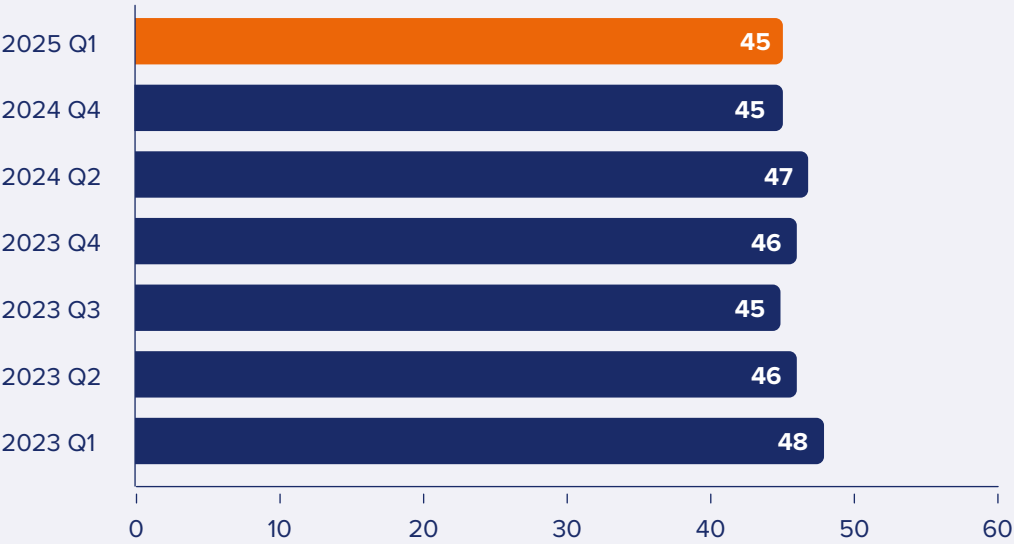
Het gemiddelde stressniveau van ondernemers is vergelijkbaar met de vorige kwartalen. De stresscores in de horeca (50) en detailhandel (50) liggen significant hoger. Hetzelfde geldt voor ondernemers met personeel (50) in vergelijking tot ondernemers zonder personeel (42). Wij vinden geen andere verschillen in de segmentatie.

Het percentage ondernemers dat 76 of hoger scoort (een uitzonderlijk hoog stressniveau), blijft nagenoeg gelijk van 12% in Q4 2024 naar 13% in Q1 2025. Hoge stressniveaus voor langere tijd verlagen de kwaliteit van (financiële) beslissingen en leiden tot burn-out verschijnselen. Hogere stresscores kunnen samenhangen met de strengere inning van de Belastingdienst van corona-achterstanden.

Stresslevel ondernemers:

- > 1 - 25 laag
- > 26 - 50 gemiddeld
- > 5 - 75 bovengemiddeld
- > 76 - 100 hoog

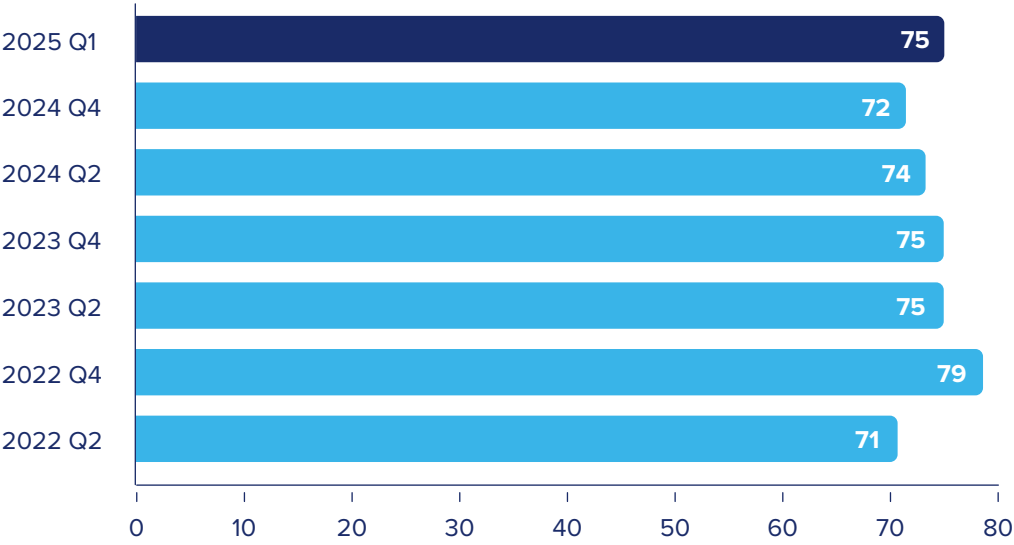
Definitie:
In welke mate ondernemers zich gestrest voelen.

Continuïteitsindex

De continuïteitsindex stijgt iets van 72 naar 75 en ligt daarmee op hetzelfde niveau als een jaar geleden in Q1 2024. De horeca (57) laat verreweg de laagste score zien. Verder vinden wij geen significante verschillen.

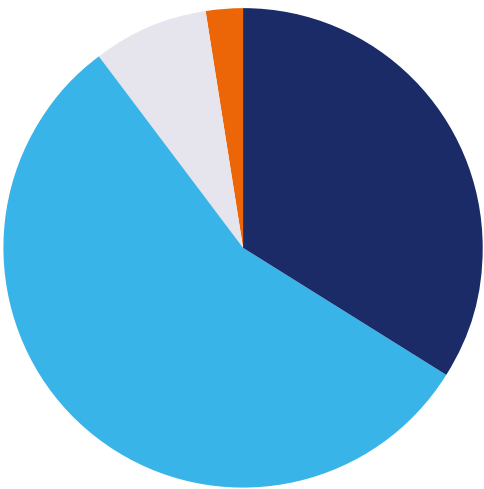
Definitie:
Het percentage ondernemers dat voldoende middelen heeft om het bedrijf voort te zetten.

In het komende half jaar verwacht 90% van de ondernemers (licht) te groeien of te consolideren.

De groeiverwachting is hoger in de zorg/verzorging (42) en de zakelijke dienstverlening (40). De technische beroepsbeoefenaren zijn ook voor de lange termijn pessimistischer (27).

Starters (41%) hebben een significant hogere groeiverwachting dan gevestigde ondernemers (31%). Ondernemers met personeel hebben een hogere groeiverwachting (39%) dan ondernemers zonder personeel (30%). Migranten verwachten vaker groei (42) dan autochtone ondernemers (31).

- Groeidend 34%
- Herstellend 56%
- Achterblijvers 8%
- Verwachte opheffing 2,3%

Behoefte aan financiering

De behoefte aan extra kapitaal stijgt door naar 37%. De kapitaalbehoefte zit voor 85% bij groeiende en herstellende bedrijven.

De financieringsbehoefte is vergelijkbaar tussen de sectoren. Wel zagen wij een sterkere behoefte aan financiering bij migrant ondernemers (53%) in vergelijking tot autochtone ondernemers (31%). We zagen geen verschillen tussen andere segmentaties.

Daarmee blijft de behoefte aan financiering meer dan twee keer hoger dan de CBS Financieringsmonitor 2024 aangeeft. Onze metingen zijn actueler en bestrijken een andere groep ondernemers.

Zero-Emissie Zones

Zero-Emissie Zones zijn sinds 1 januari 2025 ingevoerd in 17 gemeentes in Nederland, waaronder alle grote steden in de Randstad. Nog eens 11 gemeentes zullen zich tussen 2026 en 2030 aansluiten. Daarmee worden de toegang beperkt voor bedrijfswagens met verbrandingsmotoren – meer specifiek alle maten bestelbussen en vrachtauto’s – in de centra van steden. Er geldt een landelijk overgangsregime tot 2030 en plaatselijke ontheffingsregelingen. Elke gemeente kan zelf bepalen of en wanneer zij zich aansluiten bij Zero-Emissie Zones.

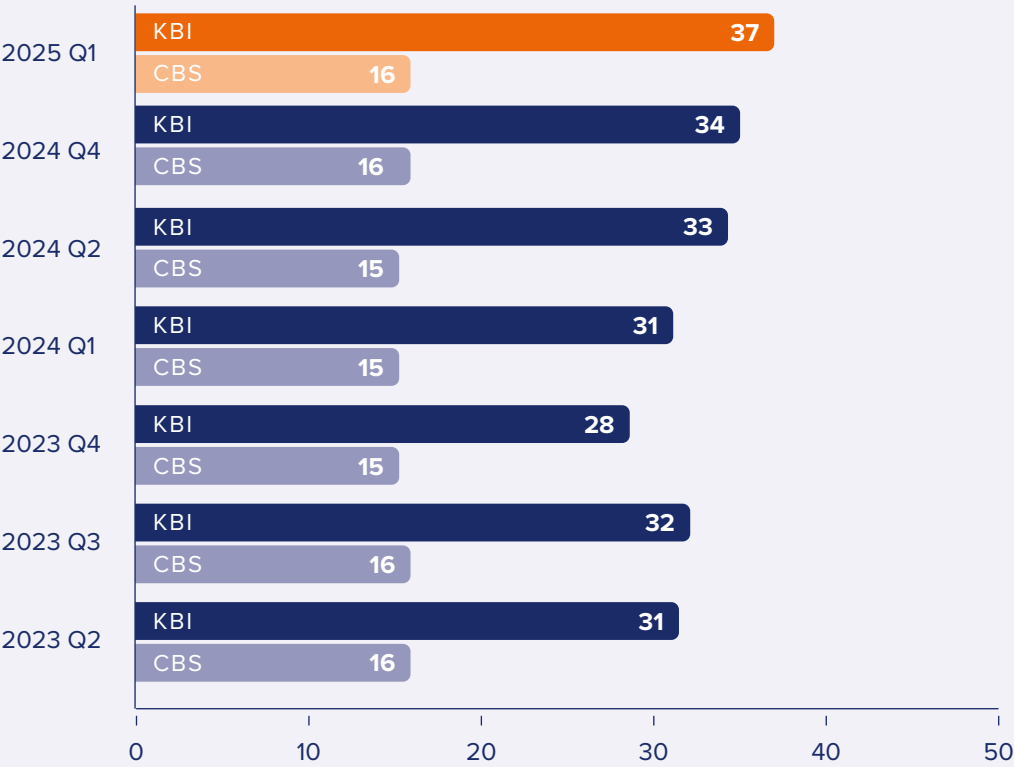
Het is bepaald geen nieuwe ontwikkeling. In 2007 stelden de gemeentes Utrecht en Eindhoven als eerste milieuzones in. Daarmee probeerden zij de meest vervuulende particuliere en bedrijfsauto’s te weren uit (binnen)steden. In 2015 volgden nog eens 15 grote gemeentes. De handhaving vindt doorgaans plaats via camera’s die de kentekens registreren. Boetes worden geautomatiseerd verstuurd en digitaal geïnd.

Hoewel het invoeren van Zero-Emissie Zones een gemeentelijke aangelegenheid is, vindt ook in het parlement regelmatig discussie plaats over deze regeling. Vooral de beperkingen in de laadinfrastructuur en netcongestie en de hoge kosten voor aanschaf van elektrische voertuigen, zijn aanleiding voor discussies. Dit leidt tot tegenstrijdige informatie en onzekerheid omtrent invoering.

Wij wilden weten in hoeverre ondernemers juist zijn geïnformeerd over de invoering van Zero-Emissie Zones, welke maatregelen hen aanspreken voor een transitie en welke effecten het invoeren van deze zones heeft voor hun klanten en hun eigen bedrijfsvoering. Twee derde van de deelnemende ondernemers geeft aan gebruik te maken van een bedrijfswagen. In alle sectoren worden klanten bediend met bedrijfswagens in ZEZ. Het mkb wordt dus breed geraakt bij de invoering van ZEZ.

Om een wat zuiverder beeld te krijgen, maken wij onderscheid tussen ondernemers die op dit moment wel en niet klanten bedienen in Zero-Emissie Zones (ZEZ). De analyses zijn uitgevoerd op 472 waarnemingen.

De behoefte aan extra kapitaal stijgt door naar 37%

Kennis		Klanten in ZEZ	Geen klanten in ZEZ	Weet niet
Schone bedrijfsauto's (Euro 5/6 of hoger) krijgen nog uitstel	Is waar	56% Juist	41% Juist	42%
Alleen uitstootvrije bedrijfswagen zijn uiteindelijk toegestaan	Is waar	59% Juist	44% Juist	37%
De overgangsregeling is per gemeente anders	Is niet waar	9% Juist	6% Juist	39%
Bij ontheffingen mogen gemeentes eigen regels hanteren	Is waar	50% Juist	38% Juist	48%

Maatregelen				
Heeft u een bedrijfswagen die voldoet aan de Euro 5/6 of emissievrij is?		69% Ja	44% Ja	18%
Is een overgangsregeling uitstellen van 2030 naar 2035 de oplossing?		48% Ja	32% Ja	nvt
Er zijn verschillende subsidies en goedkope leningen mogelijk. Zou dat helpen?		43% Ja	41% Ja	33%
Klanten in ZEZ actief mijden		23% Ja	31% Ja	nvt

Effecten				
Verlies tot 30% omzet bij mijden klanten		49%	28%	nvt
Verhoging van mijn prijzen		47%	40%	32%
Lagere nettomarges omdat ik extra kosten beperkt kan doorberekenen		28%	16%	32%

Aantal respondenten
256
216
472

Beste maatregel: met lage of nul emissie bedrijfswagens werken

Qua maatregelen blijken ondernemers de voetjes op de grond te houden. Zij zorgen er gewoon voor dat zij een bedrijfswagen hebben die voldoet aan de (overgangs) emissienormen. Vooral ondernemers met klanten in ZEZ kiezen daarvoor.

Opvallend is dat het verlengen van de overgangsregeling naar 2035 niet als een oplossing wordt gezien. Dat komt deels omdat een deel van de ondernemers al bedrijfswagens heeft aangeschaft die voldoen aan de strengste emissienormen (12%) of dat zij de investeringen niet kunnen of willen dragen (11%). Ten aanzien van subsidies en/of goedkope leningen geeft gemiddeld 42% van de ondernemers aan dat dit hen kan helpen. Maar een aanzienlijk deel (een derde) weet niet of dit zal helpen. Dat duidt op onvoldoende zicht op specifieke subsidies en/of goedkope leningen. Dit is een probleem dat wij al eerder hebben gesignaleerd (KB Index, 2023) ; een groot deel van ondernemers is onbekend met subsidieregelingen en/of maken door de complexiteit geen gebruik van subsidies.

Flinke prijsstijgingen in stedelijke gebieden

Klanten mijden blijkt als minst effectieve maatregel door ondernemers te worden gezien, maar is wel een optie

voor een kwart tot een derde van ondernemers. Dit zal een prijsopdrijvende werking hebben in stedelijke gebieden, vanwege minder concurrentie in de markt.

Met uitzondering van de horeca zien wij dat alle andere sectoren klanten in ZEZ met bedrijfswagens bedienen. Het mkb wordt dus breed geraakt bij de invoering van ZEZ.

Bij het mijden van klanten die in een ZEZ gevestigd zijn, verwacht de helft van de ondernemers tot 30% in omzet te derven.

47% van de ondernemers geeft aan hun prijzen te moeten verhogen. De meest genoemde prijsverhogingen van ondernemers die actief zijn in ZEZ, zijn tot 10% of tot 20% ten opzichte van het huidige prijsniveau.

Afgaande op ondernemers die nu actief zijn in ZEZ, zal meer dan een kwart hun nettomarges zien dalen. Zij kunnen niet alle gestegen kosten volledig doorberekenen. Dat leidt doorgaans tot lagere ondernemerslonen.

Daarmee wordt helder dat het invoeren van ZEZ een negatief economisch effect met zich mee kan brengen: het mijden van klanten wat zorgt voor minder concurrentie in stedelijke gebieden, matige tot forse prijsverhogingen voor klanten en de mogelijke daling van nettomarges bij een kwart van de ondernemers.

¹ Van Teeffelen, L. (2023), Kleinbedrijf Index Q1 2023, Optimisme bij ondernemers keert terug; brede nood aan groei- en verduurzamingsfinanciering.

Kennis is beperkt

In de bovenstaande tabel is per kennisitem aangegeven of de stelling waar of niet waar is. En welk percentage het juiste antwoord gaf. Het is opvallend dat circa 50% aangeeft niet te weten hoe de regeling in elkaar zit. Zo weet nog geen 10% van de ondernemers dat de overgangsregeling voor invoering landelijk beleid is. Al blijken ondernemers met klanten in ZEZ significant beter te weten hoe de regeling in elkaar zit in vergelijking tot zij die geen klanten in ZEZ bedienen.

Achtergrond KBI

Dit is de zeventiende editie van de Kleinbedrijf Index. Er is geen discussie over het belang van zzp'ers en micro-ondernemers voor de Nederlandse economie. Zij vertegenwoordigen 94% van alle ondernemers in Nederland. Samen zorgen zij voor bijna een kwart van alle bedrijfswinsten en meer dan een derde van de werkgelegenheid in het bedrijfsleven. Qua omzet en toegevoegde waarde passeren ondernemers zonder personeel het midden- en grootbedrijf. Daarmee laten de kleinste bedrijven van Nederland zien dat zij meer groei per medewerker weten te realiseren.

Toch wordt er onvoldoende onderzoek gedaan naar zzp'ers en het microbedrijf. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) neemt in de conjunctuurmonitor alleen bedrijven mee met 5 medewerkers of meer. Daarbij wordt een verwachting afgegeven, terwijl de KBI vooral naar realisatie kijkt.

Bedrijfsgrootte doet ertoe. Maatregelen voor bedrijven met 10 – 250 medewerkers zijn niet automatisch effectief of zelfs contraproductief voor starters, zzp'ers en de kleinste bedrijven. Hoe kleiner de bedrijven, hoe kwetsbaarder ze zijn door beperkte middelen en mensen. Anderzijds zijn zij vaak wel het meest wendbaar.

Kleinbedrijfindex - is een gezamenlijk initiatief van Qredits, ONL voor ondernemers en de Hogeschool Utrecht.

94% van de ondernemers in Nederland bestaat uit ZZP'rs en kleinbedrijf.

Voor meer informatie over dit rapport kun je terecht bij:

André Dolsma

E: a.dolsma@qredits.nl

T: 06 51 56 84 23

Verveelvoudiging voor eigen gebruik is alleen toegestaan met bronvermelding:

Van Teeffelen, L. en Dolsma, A. (2025), KBI 17e editie, Q1 2025, Mijden Zero-Emissie Zones geen optie voor ondernemers: flinke prijsstijgingen in stedelijk gebied te verwachten, Qredits/HU/ONL.

